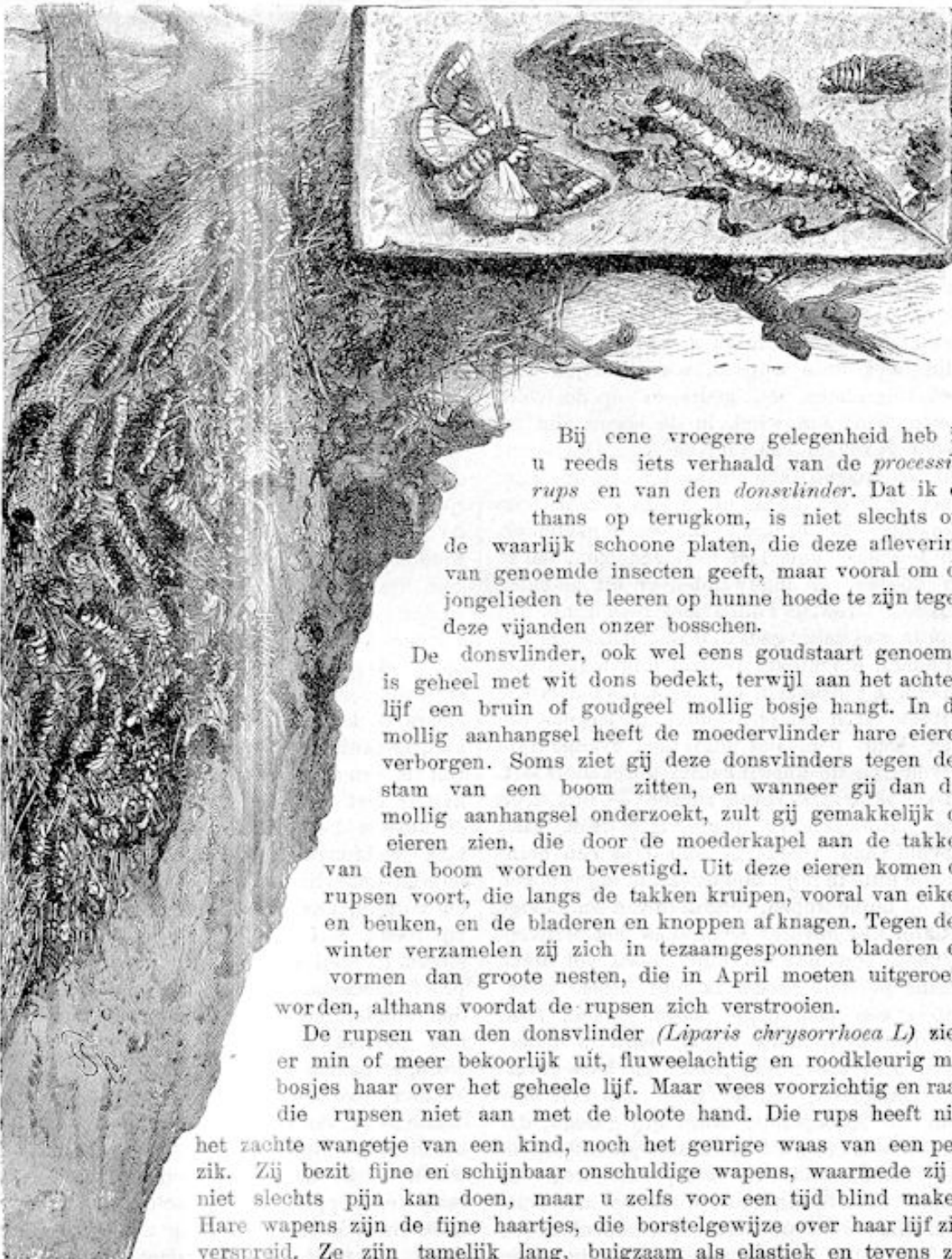

GEVAARLIJKE RUPSEN.

Bij eene vroegere gelegenheid heb ik u reeds iets verhaald van de *processierups* en van den *donsvlinder*. Dat ik er thans op terugkom, is niet slechts om de waarlijk schoone platen, die deze aflevering van genoemde insecten geeft, maar vooral om de jongelieden te leeren op hunne hoede te zijn tegen deze vijanden onzer bosschen.

De *donsvlinder*, ook wel eens *goudstaart* genoemd, is geheel met wit dons bedekt, terwijl aan het achterlijf een bruin of goudgeel mollig bosje hangt. In dit mollig aanhangsel heeft de moedervlinder hare eieren verborgen. Soms ziet gij deze *donsvlinders* tegen den stam van een boom zitten, en wanneer gij dan dat mollig aanhangsel onderzoekt, zult gij gemakkelijk de eieren zien, die door de moederkapel aan de takken van den boom worden bevestigd. Uit deze eieren komen de rupsen voort, die langs de takken kruipen, vooral van eiken en beuken, en de bladeren en knoppen afknagen. Tegen den winter verzamelen zij zich in tezaamgesponnen bladeren en vormen dan groote nesten, die in April moeten uitgerooid worden, althans voordat de rupsen zich verstrooien.

De rupsen van den *donsvlinder* (*Liparis chrysorrhoea* L.) zien er min of meer bekoorlijk uit, fluweelachtig en roodkleurig met bosjes haar over het geheele lijf. Maar wees voorzichtig en raak die rupsen niet aan met de bloote hand. Die rups heeft niet het zachte wangetje van een kind, noch het geurige waas van een perzik. Zij bezit fijne en schijnbaar onschuldige wapens, waarmede zij u niet slechts pijn kan doen, maar u zelfs voor een tijd blind maken. Hare wapens zijn de fijne haartjes, die borstelgewijze over haar lijf zijn verspreid. Ze zijn tamelijk lang, buigzaam als elastiek en tevens zoo

hard, alsof ze van glas waren gemaakt. Raakt men nu deze haartjes met den vinger aan, dan dringen ze door hare fijnheid en ook door hunne scherpte in de poriën van de huid en veroorzaken wondjes, die opzwellen, alsof ze door muggesteken veroorzaakt waren. Maar ze zijn gevaarlijker dan muggesteken en doen meer pijn. Komt een haartje in de oogen, dan worden deze zoo ontstoken, dat men er den ganschen dag pijn in heeft, ook wel langer, naarmate de werking is van het vergift dezer haartjes. Het gebeurt wel eens dat midden in den zomer plotseling ergens een oogziekte ontstaat, zonder dat men er de oorzaak van weet, tot dat men later verneemt, dat kinderen in aanraking gekomen zijn met deze rupsen, wier haartjes hebben losgelaten en, gedragen op de vleugelen van den wind, in de oogen zijn terecht gekomen van oud en jong. Om u eens uit te leggen hoe giftig die haartjes zijn, deel ik u een geval mede van een natuurkundige, die eenige van die donsvlinder-rupsen naar huis had medegenomen, om ze te dooden, de ingewanden er uit te halen en ze daarna te vullen met heet zand. Dit wordt wel meer gedaan door liefhebbers van vlinders, die hunne verzameling willen verrijken. Zij plaatsen dan de aldus toebereide rupsen naast den opgezette vlinder, ook wel met haar pop, om aldus een overzicht te geven van de ontwikkeling dezer diersoort. Toen ik zes of zeven rupsen — dus deelt die natuurkundige mede met heet zand gevuld had, voelde ik eensklaps een brandende hitte in mijn aangezicht, in mijne oogen en op mijne lippen, vergezeld van een hevige jeukte, die heviger werd door het wrijven. Binnen een uur zat mijn gelaat vol dikke kleine puisten, zoodat ik mijn arbeid gedurende een paar dagen moest staken. Toen ik daarna opnieuw begon, werd ik andermaal door die zelfde jeukte en hare gevolgen aangetast, en de hulp van een deskundige inroepende, werd mij gezegd, dat de oorzaak van dit ongeval wellicht lag in het heete zand. Ik wierp dit weg, en vulde toen de andere rupsen op met watten. Maar voor de derde maal openbaarden zich dezelfde verschijnselen. Ik ging toen

onderzoeken waaraan ik dit ongeval te danken had en raadpleegde een boek over insecten, waarin ik las, dat sommige rupsen haren hebben, die als brandnetels kunnen steken. Sedert dien tijd heb ik nooit meer een donsvlinderrups met mijne vingers aangeraakt, en ik verzeker u, dat gij het ook niet doen zult, als gij eenmaal gestoken zijt."

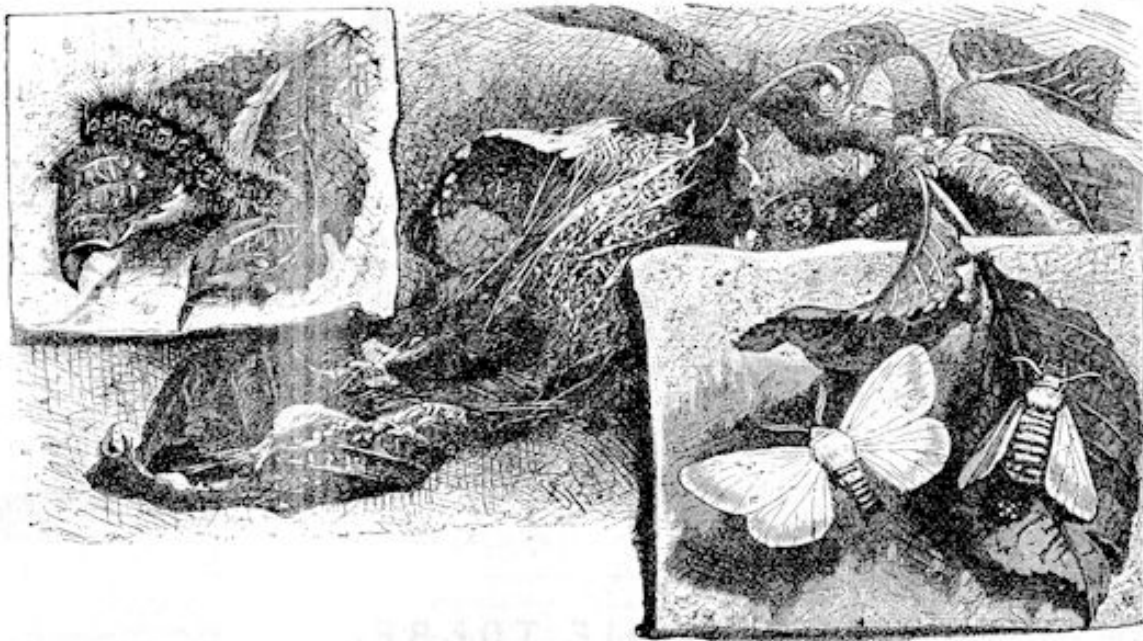
Ik heb u gezegd, dat deze rupsen moeten verdelgd en uitgeroeid worden waar men ze vindt, omdat zij door hare menigte in staat zijn tal van boomen kaal te vreten en aan 't kwijnen brengen. De beste wijze om deze rupsen te vangen en te dooden is deze. Zooals gij hierboven hebt gelezen, verzamelen zij zich in zelf gesponnen nesten. Vindt men nu zoo'n nest, waarin de rupsen zitten, dan moet men er een doos onderhouden en met een stok de rupsen in de doos schudden, waarbij men zorgen moet het nest niet met de vingers aan te raken, daar dit vol haartjes zit. Daarna is het 't beste de doos met de rupsen te verbranden, want lichtelijk zouden er ook haartjes in de doos gekomen zijn, die dan nog later kwaad zouden doen.

Bezie nu eens plaat 2. Daarop is de donsvlinder (iets kleiner dan levensgroot) met open vleugels afgebeeld, terwijl zijn wijfje er naast zit op een blad en bezig is hare eieren te leggen, die gij op het bruin geelkleurig aanhangsel van 't achterlijf kunt zien. Het is een merkwaardig verschijnsel in de natuur met welk een ijver en nauwgezetheid de meeste dieren hun door God ingeschapen taak volbrengen. Treft gij b. v. zulk een moeder-donsvlinder aan zittende op een tak, en wilt gij haar dooden, dan legt zij, al is zij reeds half dood, toch nog eerst hare eieren. Ik zelf heb er verscheiden malen de proef meegenomen en gezien, dat toen ik den vlinder met naphtha *gedood* had, er toch nog zooveel kracht en leven was in het wollige aanhangsel, dat daaruit de eieren konden voortkomen. In het middelste gedeelte van de plaat ziet gij een u reeds beschreven rupsennest, dat samengesteld wordt uit de haartjes, terwijl gij iets lager eene der poppen kunt aanschouwen. In den hoek links is de rups bezig zich te voeden, en als gij haar goed gadeslaat, zult gij wel

de menigte haartjes zien, waarmede zij bedekt is.

En nu komt de processie-rups aan de beurt, waarvan de groote plaat (zie bij het begin van dit opstel) u eene goede voorstelling geeft. Ik heb u van dit dier in De Vriend des Huizes, jaargang 1889, bladz. 180, reeds vele wetenswaardige dingen medegedeeld, zoodat ik u, die met haar nader bekend wilt worden, daarheen verwijzen moet. Zij heet — en dit voeg ik er voor onze nieuwe lezers bij — processie-rups omdat zij, wanneer de

zij verzadigd, dan verpoppen zij zich, meestal in Juli, en vier weken later komen daaruit de vlinders te voorschijn, die door de Kapellenliefhebbers *Gastropacha processionea* L. genoemd worden. Op de groote plaat aan het hoofd van dit opstel, ziet gij de rupsen gedeeltelijk nog in haar nest, terwijl anderen langs den stam van den boom kruipen. Rechts, in een afzonderlijk gedeelte van de plaat, ziet gij de rups op een eikenblad en dicht bij haar de pop. De vlinder is niet bijzonder fraai; aschkleurig met 2 donker-

2.

schemering invalt, twee aan twee het nest verlaat en op de takken kruipt of den boom verlaat, om langs den grond voortkruipende, een anderen boom te bereiken, die zij alsdan van zijne knoppen en bladeren berooft. Soms gaan de rupsen ook drie aan drie en zelfs acht aan acht, waarbij zij zich door draden aan elkander vasthouden. Als men ze aldus in verbinding ziet op hun tocht, gelijken zij veel op een processie, door de Roomschen op een bedevaart gehouden. Gij kunt begrijpen, dat deze rupsen op hare wandeling groote schade veroorzaken aan de boomen, die zij geheel kaal vreten. Zijn

grijze lijnen en witte vlekken. Het wijfje (op de plaat) is kenbaar aan een bruin geel achterlijf.

Maar waar ik u, jongelui, vooral op wijzen wilde, zijn de haren der rups, die evenveel gevaar opleveren als die van den donsvlinder. Ik raad het u ten zeerste af de rupsen aan te raken met de bloote vingers, en ook niet hare pop, daar deze met haren bedekt is. Het is bewezen, dat de haren van de processie-rups zelfs nog veel giftiger zijn dan die van den donsvlinder, en dat, zoo er haartjes in de oogen van een kind komen, er zulk eene hardnekkige ontsteking

ontstaat, dat deze niet zelden het verlies van het oog ten gevolge heeft.

Gelukkig hebben deze gevaarlijke rupsen vele vijanden. Vooreerst is er een soort van vlieg, *Tachina puparum* F, die haar vervolgt, hare eieren op haar legt, uit welke eieren larven komen, die de rupsen dooden.

Ten anderen is er een groote mooie tor, *Calosoma Sycophanta* L, die ze opzoekt en verslindt, en dan is er nog een heir van vogels, die haar oppikken. Dit alles geschiedt door het bestel van den Schepper, die alles met wijsheid heeft gemaakt.

KLEINE JAN EN ZIJN ZUS.

»Als 'k groot ben,» zei de kleine Jan,
»Ga ik naar Oost en West;
Daar is zoo heel veel moois te zien,
En ma vindt 't zeker best.»

»Mag ik dan mee?» vroeg hem zijn zus,
En zag hem vriend'lijk aan.
»En mag mijn pop, de Zondagspop,
Dan met ons medegaan?»

Zij wordt dan netjes aangekleed,
En krijgt een nieuwen hoed,
Een rose-jurk een groen ceintuur,
En schoentjes aan haar voet!

En op elk schoentje een blauwe strik,
Of vindt je beter geel?

Ook geef ik haar een parasol
Van zijde en van fluweel.»

Maar kleine Jan gaf niet terstond
Een antwoord aan zijn zus;
Toen vleide en streeelde zij zijn wang
En gaf hem kus op kus.

»Och broertje-lief, neem ons toch mee!
Denk niet zoo heel lang na.
Je weet niet half hoe blij 'k zal zijn,
Als jij mij antwoordt: ja.»

En kleine Jan! Wat zou hij doen,
Nu zus zoo liefjes deê?
Hij zei: »Als 'k groot geworden ben,
Neem ik je beide meê.»

NOG DRIE TORREN.

Toen ik u onlangs iets vertelde van twee merkwaardige kevers, merkte ik later dat ik nog drie afbeeldingen bezat van torren, die hier wel een plaatsje verdienen.

De eerste tor, waarop ik u wil wijzen, behoort tot de familie der Buprestiden of

prachtkevers. Ons land is daar zeer arm aan. Wil men Buprestiden in al hare schoonheid zien, dan moet men naar Zuid-Amerika en Oost- of West-Indië gaan. Daar vindt men er die schitteren als goud en smaragd. De liefhebbers weten dit best en, daar er een sterke handel in gedreven wordt, geven ze soms veel geld voor een prachtexemplaar. Er zijn Buprestiden, die met f 100 en f 200 per stuk betaald worden. Ons Rijksmuseum te Leiden bezit van deze kevers eene verzameling, die duizenden guldens waard is. Geen wonder dat deze torren zoo gezocht zijn. Wat Colibris zijn onder de vogels, zijn